

Josep Lluís Oliver

1. Normativa bàsica reguladora de la protecció de la infància.	34
Normativa d'abast internacional	34
Normativa d'abast estatal	35
Normativa d'abast autonòmic.	35
Observacions	35
2. Dades demogràfiques amb relació a la infància (0-18 anys)	36
3. El Pla Integral d'Atenció a la Infància i Adolescència en Risc (1996-1999)	37
4. La transferència de les competències en matèria de protecció de menors als consells insulars . . .	39
5. Principals recursos destinats a la protecció de la infància (1999)	41
Mallorca	41
Altres programes relacionats amb la protecció a la infància	45
Entitats col·laboradores en matèria d'adopció internacional.	47
6. Dades bàsiques de l'activitat de la protecció de menors, 1998	48

1. NORMATIVA BÀSICA REGULADORA DE LA PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA

Normativa d'abast internacional

-Declaració Universal dels Drets Humans. Nova York, 10 de desembre del 1948. Resolució 217 A (III) de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

-Pacte de Drets Civils i Polítics. Nova York, 19 de desembre del 1966. Resolució 2.200 A (XXI) de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

-Declaració Universal dels Drets de l'Infant. Nova York, 20 de novembre del 1959. Resolució 1.386 (XIV) de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

-Convenció sobre els Drets de l'Infant. Nova York, 20 de novembre del 1989, de l'Assemblea General de les Nacions Unides.

-Instrument de ratificació, de 29 d'abril del 1987. Conveni sobre competència de les autoritats i la Llei aplicable en matèria de protecció de menors (la Haia, 5 d'octubre del 1961). BOE núm. 199, de 20 d'agost del 1987.

-Resolució 41/1986. Mitjançant la qual s'aprova la Declaració sobre els principis socials i jurídics relatius a la protecció i al benestar dels infants, amb particular referència a l'adopció i a la col·locació en llars de guarda, d'àmbits nacional i internacional, adoptada el 3 de desembre del 1986. Assemblea General de l'ONU.

-Instrument de ratificació, de 28 de maig del 1987. Conveni sobre els aspectes civils de la sostracció de menors, de 25 d'octubre del 1980. Cap d'Estat. BOE núm. 202, de 24 d'agost del 1987.

-Instrument de ratificació, de 30 de novembre del 1990. Convenció sobre els Drets de l'Infant, adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 20 de novembre del 1989. BOE núm. 313, de 31 de desembre del 1990.

-Instrument de ratificació, de 30 de juny del 1995. Conveni relatiu a la protecció del menor i a la cooperació en matèria d'adopció internacional (la Haia, 29 de maig del 1993). BOE d'1 d'agost del 1995.

-Convenció europea sobre adopció d'infants, de 24 d'abril del 1967. Consell d'Europa. Instrument de ratificació, de 4 d'octubre del 1979.

-Recomanació 7/79/3. Instrument de ratificació, de 29 d'abril. Carta social europea (Torí, 18 d'octubre del 1961). BOE núm. 153, de 26 de juny del 1980.

-Recomanació (79)17. Protecció dels infants contra els maltractaments, adoptada el 13 de setembre del 1979. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

-Recomanació 874 (1979). Carta europea dels drets de l'infant, adoptada el 4 d'octubre del 1979. Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa.

-Instrument de ratificació, de 9 de maig del 1984. Conveni europeu relatiu al reconeixement i execució de les decisions en matèria de custòdia de menors i al restabliment d'aquesta custòdia, adoptat el 20 de maig del 1980. Cap d'Estat. BOE núm. 210, d'1 de setembre del 1984.

-Recomanació R(81)3. Acolliment i educació de l'infant des del naixement fins als vuit anys, de 23 de gener del 1981. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

-Recomanació (84)4. Responsabilitats paternes, de 28 de febrer del 1984. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

-Recomanació R(85)4. La violència al si de la família, 26 de març del 1985. Comitè de Ministres del Consell d'Europa.

-Recomanació 1.121, d'1 de febrer del 1990. Relativa als drets dels infants. Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa.

Normativa d'abast estatal

-Llei 21/1987, d'11 de novembre. Modificació de determinats articles del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil en matèria d'adopció. Cap d'Estat. BOE núm. 275, de novembre del 1987.

-Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor i modificació de determinats articles del Codi civil i Llei d'enjudiciament civil.

Normativa d'abast autonòmic (Comunitat Autònoma de les Illes Balears)

-Reial Decret 2.170/1993, de 23 de desembre, sobre traspàs de funcions i serveis de l'Administració de l'Estat a la CAIB en matèria de protecció de menors.

-Decret del Consell de Govern 140/1993, de 30 de desembre, que assumeix i atribueix l'exercici de les funcions transferides en matèria de protecció de menors a la Conselleria de Funció Pública i Interior.

-Decret 98/1994, de 21 de setembre, regulador de l'habilitació per actuar com a entitat col·laboradora en protecció de menors.

-Llei 7/1995, de 21 de març, sobre guarda i protecció dels menors desemparats.

-Decret 16/1997, mitjançant el qual es crea l'Oficina de defensa dels drets del menor.

-Decret 46/1997, de 12 de març, referent a guarda de menors i integració familiar.

-Llei 8/1997, de 18 de desembre, d'atribució de competències als consells insulars en matèria de tutela, acolliment i adopció de menors.

Observacions

El fet que la Llei 7/1995, de 21 de març, sobre guarda i protecció dels menors desemparats hagi aparegut abans que la Llei 1/1996 de protec-

ció jurídica del menor, que regula la protecció del menor en tot el territori de l'Estat, recomana una revisió i adaptació de la primera als paràmetres de la segona.

El Decret 46/1997 regulador de l'actuació de les entitats col·laboradores en matèria de guarda de menors s'ha vist alterat en part del seu contingut per la nova realitat plantejada arran de la transferència de competències en matèria de tutela, acolliment i adopcions als consells insulars.

Població de 0 a 18 anys per grups d'edat i sexe. Any 1996.

	Total	Homes	Dones
Total	172.664	88.508	84.156
0	7.470	3.840	3.630
1	7.355	3.793	3.562
2	7.650	3.906	3.744
3	8.069	4.147	3.922
4	8.405	4.336	4.069
5	8.391	4.287	4.104
6	8.434	4.370	4.064
7	8.340	4.267	4.073
8	8.367	4.247	4.120
9	8.858	4.564	4.294
10	8.926	4.649	4.277
11	9.238	4.742	4.496
12	9.531	4.883	4.648
13	9.567	4.954	4.613
14	10.214	5.178	5.036
15	10.596	5.402	5.194
16	10.876	5.558	5.318
17	11.000	5.588	5.412
18	11.377	5.797	5.580

2. DADES DEMOGRÀFIQUES AMB RELACIÓ A LA INFÀNCIA A LES BALEARS (0-18 ANYS)

A les Balears resideixen 172.664 menors, amb edats compreses entre els 0 i els 18 anys¹. Aquesta és la població potencial sobre la qual els serveis d'atenció a la infància han de dissenyar els seus plans d'actuació.

Els trets fonamentals que caracteritzen l'estructura demogràfica balear són els següents:

1.- Baixa natalitat, que se situa l'any 1997 al voltant dels vuit mil infantaments.

2.- Piràmide poblacional caracteritzada per la seva poca base. Aquesta tendència a la reducció del grup "infància" s'ha accentuat progressivament i ha augmentat de manera gairebé constant al llarg del darrer quinquenni.

3.- El creixement vegetatiu dels darrers vint anys no és suficient per mantenir el relleu generacional de la població econòmicament activa².

4.- Concentració dels infantaments a zones econòmicament molt actives, especialment a les relacionades amb l'activitat turística.

¹ Dades extretes del Padró del 1996. Aquesta xifra equival a un 22,70% del total de la població resident a les Balears.

² Alenyà, Miquel. "La infància i l'adolescència: tots som responsables dels menors" 7 realitats socials. Illes Balears, 1998. Palma: "SA NOSTRA", Caixa de Balears, 1999. 47 p. (Quaderns Solidaris; 3), p. 6-11

3. EL PLA INTEGRAL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA EN RISC (1996-1999)

El Pla Integral d'Atenció a la Infància i Adolescència en Risc (1996-1999) -(PAIR)- presentat pel Govern balear al Parlament de les Illes Balears va ser elaborat amb la col·laboració dels consells insulars i de l'Ajuntament de Palma. Aquest Pla efectua un repàs a la legislació d'aplicació, una anàlisi de necessitats i defineix els programes i recursos dels àmbits de la protecció de la infància i de les actuacions en matèria de menors infractors, que s'hauran d'implantar a tot el territori de les Balears, tot fent constar la seva titularitat, els objectius, el perfil dels destinataris dels diferents programes i els recursos humans amb els quals han de comptar.

La voluntat del PAIR va clarament més enllà de l'exercici protector específic encomanat a l'entitat titular a cada territori i contempla la creació de programes que impliquen actuacions de totes les administracions, tant a nivell local com autonòmic.

El PAIR va ser elaborat en un moment en el qual la transferència de la competència en matèria de protecció de menors als consells insulars era contemplada com un fet llunyà. Atès que aquesta competència és una realitat consolidada, que ofereix un marc estable i gairebé "definitiu" en l'estructura competencial, cal avançar cap a una estructura integrada dels diversos nivells d'atenció a la infància on el finançament d'aquests serveis apareix com un factor fonamental. En aquest sentit, és especialment necessari un aclariment del que podríem denominar "mapa competencial", ja

que la desigual assignació de funcions i recursos existent a l'actualitat només podrà ser superada si la distribució de competències entre les diferents administracions es fa amb criteris de cobertura de necessitats (a més d'altres criteris concurrents que també incideixen en l'ordenació del sector).

Des d'una òptica operativa i professional això implicaria crear espais estables i periòdics d'estructuració i coordinació dels professionals que intervenen en el sector.

Els programes definits al PAIR, pel que fa a l'àmbit de la protecció a la infància, són els que s'enumeren a continuació:

- 1.-Protecció jurídica preventiva de nins i joves en risc de desemparament que viuen amb la seva família.
- 2.-Programa de treball socioeducatiu en medi obert.
- 3.-Programa de cooperació social en el camp de la infància.
- 4.-Programa de suport social a l'escola.
- 5.-Programa d'inserció sociolaboral.
- 6.-Programa d'acolliment familiar simple.
- 7.-Programa d'acolliment familiar permanent.
- 8.-Programa d'adopció.
- 9.-Programa de formació de famílies acollidores.
- 10.-Programa d'atenció terapèutica a menors i famílies amb problemes de maltractaments.
- 11.-Programa d'atenció terapèutica als nins i joves que han sofert abusos sexuals i a les seves famílies.
- 12.-Programa d'atenció i tractament psicosocial de famílies multiproblemàtiques en infància.
- 13.-Programa de tractament dels problemes de conducta.

- 14.-Programa de tractament a menors en situació de risc psicosocial i a les seves famílies.
- 15.-Programa de centres de dia.
- 16.-Programa de recuperació escolar, formació i orientació ocupacional.
- 17.- Programa per a la detecció i primer abordatge de presumptes situacions de risc i desemparament: desatenció, abandonament, maltractaments, abusos sexuals.
- 18.-Seguiment de la mesura i reinserció familiar de menors institucionalitzats.
- 19.-Programa per a l'atenció a nins i a adolescents amb els pares a la presó.
- 20.-Programa de primera acollida, observació i diagnòstic.
- 21.-Programa d'acolliment institucional per a la primera infància.
- 22.-Programa d'acolliment institucional per a menors maltractats.
- 23.-Programa d'acolliment institucional per a menors desemparats en situació d'abandonament.
- 24.-Programa d'acolliment institucional transitori per a adolescents.
- 25.-Programa d'acollida transitòria de famílies.
- 26.-Programa de preparació de l'emancipació de joves institucionalitzats.
- 27.-Programa d'acolliment institucional per a menors amb disminució psíquica i problemàtica social.
- 28.-Programa d'acolliment institucional d'adolescents dissocials.
- 29.-Programa d'atenció a menors drogodependents.
- 30.-Programa d'acolliment institucional psiquiàtric per a adolescents.

La lògica que predomina al PAIR és la dels recursos especialitzats, tot i que es contemplen alguns programes d'àmbit comunitari i preventiu. A la realitat balear existeix una absència notable de recursos comunitaris i programes específics d'animació sociocultural que generin una "cultura amb relació a la infància i la família" i que actuïn com a generadors de relacions "protectores", d'autoajuda i de responsabilització col·lectiva envers els menors. La responsabilitat en relació a la qualitat de vida dels infants ha de ser assumida en primera instància com una funció social que implica tots els efectius d'una comunitat, tot i que és en el context familiar on la resposta a les necessitats dels infants assumeix un sentit concret.

És molt significativa, pel que fa al cas, la reducció progressiva de programes i iniciatives d'àmbit comunitari amb un component sociocultural i socioeducatiu destinats a millorar la qualitat del teixit social i les interaccions entre els veïns d'un barri.

Cal, doncs, transcendir el concepte de prevenció com a referent a un àmbit professional especialitzat i donar-li una dimensió veritablement extensa i social.

En aquest sentit, caldria implantar mesures preventives del maltractament i de les situacions de risc que impliquin necessitat de protecció social dels menors.

S'ha avançat considerablement en la formalització i definició de protocols de derivació de situacions de maltractament detectades als serveis socials d'atenció primària, els quals, a l'actualitat,

són el principal derivant als Serveis de protecció de menors. Aquesta actuació implica que els sistemes concurrents en la protecció a la infància (especialment l'educatiu i el sanitari, inclosos els recursos de titularitat privada), defineixin els seus propis protocols d'intervenció des del moment que es detecta una situació d'aquest ordre.

Amb relació al context familiar és necessari potenciar línies de treball pel que fa a la integració i preservació familiar. Això planteja el repte de l'increment de les inversions tant en recursos tècnics com econòmics, destinats a fer possible el manteniment del menor en la seva família en els casos on aquesta tenguí greus dificultats perquè així sigui.

Recursos que a la nostra comunitat encara són novedosos, com ara els "centres de dia" d'abast territorial específic i figures professionals com la de l'educador/a, en una de les seves funcions professionals, estan destinats a plantejar-se el treball en el context familiar com un àmbit d'intervenció encara poc explorat a la nostra Comunitat Autònoma.

Una possibilitat de desenvolupament de les intervencions esmentades seria que l'Administració autonòmica i els consells potenciessin la fórmula de convenis amb municipis, amb responsabilitat i costos compartits en la mesura de les seves atribucions i recursos. Són molt pocs els municipis que han elaborat plans municipals d'atenció a la infància. El sector "infància" no apareix tradicionalment en la planificació de l'Administració com una prioritat, especialment si es compara amb les iniciatives dirigides a altres sectors.

4. LA TRANSFERÈNCIA DE COMPETÈNCIES EN MATÈRIA DE PROTECCIÓ DE MENORS ALS CONSELLS INSULARS

Un fet destacable que s'ha produït durant l'any 1998 és el de la transferència en matèria de protecció de menors als consells insulars. Amb data 1 de gener del 1998, els respectius consells han assumit les competències que des de l'any 1994 ostentava el Govern balear en matèria de tutela, acolliment i adopció de menors.

El 20 de desembre del 1997 es va publicar al Butlletí Oficial de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears la Llei 8/1997, de 18 de desembre, d'atribució de competències als consells insulars en matèria de tutela, acolliment i adopció de menors. Aquest fet suposa que a partir de dia 1 de gener del 1998, els consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera s'han convertit en les entitats titulars que ostenten la competència en matèria de protecció de menors i, en concret, la funció executiva i la gestió corresponents a la tutela, a l'acolliment i a l'adopció de menors.

Aquesta competència té un clar component jurídic, on el que es pretén garantir és la protecció a la infància en els termes regulats de manera bàsica en el Codi civil.

Fent una anàlisi detallada de l'esmentada llei podem observar com les competències transferides es concreten en les següents 19 funcions:

- 1.-La iniciació, ordenació, tramitació i resolució d'expedients de declaració de situació de risc d'un menor.

- 2.-Les actuacions de protecció i vigilància sobre l'exercici adequat de la pàtria potestat o de la tutela sobre menors, en concurrència amb d'altres administracions.
- 3.-L'atenció immediata als menors en situació de desemparament i les actuacions protectores immediates jurídiques i materials.
- 4.-La iniciació, detecció en el seu cas, ordenació, tramitació i resolució dels expedients de protecció en els casos de possible desemparament de menors.
- 5.-L'assumpció de la guarda de menors en situació de desemparament i les actuacions necessàries per al seu desenvolupament en favor del menor.
- 6.-L'assumpció de la guarda de menors.
- 7.-Gestió, en cas d'assumpció de la guarda o la tutela d'un menor, de les prestacions pròpies de la Seguretat Social.
- 8.-L'exercici d'accions civils i penals en benefici dels menors amb expedient de protecció.
- 9.-L'exercici de la tutela en casos de menors estrangers desemparats i les actuacions que se'n deriven.
- 10.-La iniciació, ordenació, tramitació i resolució dels acolliments familiars, inclosa la preparació de la proposta judicial d'acolliment familiar, en favor de menors amb expedient de protecció.
- 11.-La iniciació, tramitació i resolució dels expedients de famílies que sol·licitin acolliment familiar.
- 12.-La iniciació, ordenació, tramitació i resolució per a la formació de la proposta prèvia d'adopció, en favor de menors amb expedient de protecció.
- 13.-La iniciació, ordenació, tramitació i resolució dels expedients de famílies que sol·licitin adopció, inclosa l'expedició de la certificació d'idoneïtat.
- 14.-La iniciació, ordenació, tramitació i resolució sobre idoneïtat en els expedients de famílies que sol·licitin adopció internacional.
- 15.-La defensa de les mesures adoptades en l'exercici de la protecció de menors (guarda, tutela, denegació de guarda, acolliments i proposta d'adopció entre d'altres) davant el Jutjat de Primera Instància competent.
- 16.-Les facultats, funcions i obligacions pròpies de l'autoritat central espanyola prevista, actualment, en el Conveni relatiu a la protecció del nin i a la cooperació en matèria d'adopció internacional, fet a la Haia el 29 de maig del 1993.
- 17.-Les facultats, funcions i obligacions pròpies de l'Administració competent en matèria d'acreditació, habilitació, inspecció, suspensió i revocació de l'habilitació de les entitats col·laboradores en matèria de guarda de menors, en l'àmbit del seu territori.
- 18.-Les facultats, funcions i obligacions pròpies de l'Administració competent en matèria d'acreditació, habilitació, inspecció, suspensió i revocació de l'habilitació de les entitats col·laboradores en matèria d'adopció internacional.
- 19.-Les funcions i obligacions pròpies de l'Administració autonòmica de les Illes Balears en matèria de tutela, acolliment i adopció de menors.

5. PRINCIPALS RECURSOS DESTINATS A LA PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA (1999)

MALLORCA

Servei de Protecció de Menors del Consell de Mallorca

Entitat titular pel que fa a la protecció de la infància. És competent en la declaració d'un menor en situació de desemparament. Així mateix, també ho és en la constitució d'acolliments familiars i adopcions, tant a nivell nacional com internacional.

Programes d'acolliment residencial. Titularitat pública.

-Llars del menor

Les llars del menor són un servei d'acolliment residencial que depèn del Consell de Mallorca que, des d'una òptica educativa i assistencial, atén, en règim d'internat, a mitjà o a llarg termini, menors d'ambdós sexes d'entre 3 i 18 anys d'edat en situació de desemparament i necessitat de protecció i que, per diverses causes d'origen psicosociofamiliar, no poden conviure al seu nucli de convivència d'origen ni subjectar-se temporalment a cap altra mesura de protecció.

A l'actualitat, les llars del menor desenvolupen la seva tasca partint dels següents programes:

1) Acolliment residencial per a menors d'entre 3 i 18 anys en situació de desemparament i necessitat de protecció (38 places).

2) Acolliment residencial per a menors d'entre 3 i 18 anys que han sofert maltractaments (25 places).

3) Acolliment residencial per a menors d'entre 3 i 18 anys amb disminucions psíquiques lleugeres i mitjanes (7 places).

Programes d'acolliment residencial. Titularitat privada.

Tots els centres que s'enumeren a continuació estan homologats i reconeguts per l'entitat titular competent en matèria de protecció de menors (els respectius consells insulars) i tenen subscrits convenis amb els consells.

-Fundació Nazareth

Centre col·laborador que depèn del bisbat de Mallorca, situat al municipi de Palma, que gestiona un centre d'acolliment residencial per a 6 places destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys.

També a les seves dependències, tot i que servant una relativa autonomia del recurs abans esmentat, es troba la Unitat de Diagnòstic Socioeducatiu, centre de primera acollida, observació i diagnòstic destinat a la primera acollida de menors en situació de desemparament per tal d'emetre, després d'un període d'observació i diagnòstic, una valoració de caire tècnic que defineixi les actuacions posteriors que s'han d'efectuar amb relació al menor i a la seva família.

Aquest centre té una capacitat de 40 places

destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys.

-Associació Pare Montalvo

Centre col·laborador que gestiona dos centres d'acolliment residencial situats al municipi de Palma, de 10 places cada un destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys.

-Missatgers de la Pau

Centre col·laborador que gestiona un centre d'acolliment residencial situat al municipi de Palma, per a 10 places destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys.

-Germanes de la Caritat de Sant Vicenç de Paül. Llar Betlem

Centre col·laborador que gestiona un centre d'acolliment residencial situat al municipi de Palma, per a 10 places destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys.

-Religioses Terciàries Trinitàries. Llar el Temple

Centre col·laborador que gestiona quatre centres d'acolliment residencial situats al municipi de Palma, per a 49 places destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys. Tres d'aquests centres ofereixen tractament socioeducatiu a menors en situació de desemparament (amb caràcter general) i l'altre ofereix tractament socioeducatiu a menors en situació de desemparament que han sofert maltractaments.

-Fundació Minyones

Centre col·laborador que gestiona tres centres d'acolliment residencial situats al municipi de Palma, per a 30 places (10 places per centre) destinades a menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 13 anys. Ofereixen tractament socioeducatiu a menors en situació de desemparament (amb caràcter general).

-Patronat prominusvàlids comarca d'Inca. Centre Joan XXIII

Centre col·laborador que gestiona un centre d'educació especial al municipi d'Inca. Té 5 places reservades a l'acolliment residencial i destinades a menors d'ambdós sexes que, a més de la situació de desemparament, pateixen disminucions psíquiques.

-Congregació Germanes Franciscanes Filles de la Misericòrdia. Centre Mater Misericordiae

Centre col·laborador que gestiona un centre d'educació especial situat al municipi de Palma. Té 10 places reservades a l'acolliment residencial i destinades a menors d'ambdós sexes que, a més de la situació de desemparament, pateixen disminucions psíquiques.

-Grup d'Educadors de Carrer i Treball amb Menors. Centre GREC

Centre col·laborador que gestiona un centre al municipi de Palma. Té 8 places per a l'acolliment residencial de menors de sexe masculí d'edats compreses entre els 14 i els 17 anys. Ofereix

tractament educatiu a menors en situació de desemparament (amb caràcter general).

-Institut de Treball Social i Serveis Socials (INTRESS). Centre ILLA

Centre col·laborador que gestiona un centre al municipi de Palma. Té 12 places per a l'acolliment residencial de menors de sexe femení d'edats compreses entre els 14 i els 17 anys. Ofereix tractament educatiu a menors en situació de desemparament (amb caràcter general).

-CÀRITAS Manacor. Llar Llevant

Centre col·laborador que gestiona un centre al municipi de Manacor. Té 10 places per a l'acolliment residencial de menors d'ambdós sexes d'edats compreses entre 0 i 17 anys. Ofereix tractament educatiu a menors en situació de desemparament (amb caràcter general).

-Religiosas Adoratrices Esclavas del Santísimo Sacramento y de la Caridad (Residència Jorbalán)

Centre col·laborador amb 14 places desti-

nades a adolescents (12 a 17 anys) del sexe femení. Com a part del seu programa d'intervenció perllonga la seva actuació amb les residents més enllà dels 18 anys.

-Associació Nuevo Futuro

En aquests moments, l'esmentada entitat disposa d'un centre col·laborador per a 5 nins i nines de 0 a 17 anys dels quals algun o ambdós progenitors es troben en situació de privació de llibertat.

-Fundació Projecte Jove

Centre col·laborador amb 5 places residencials destinades a adolescents (12 a 17 anys) en situació de desemparament i consum de substàncies tòxiques. Ofereix tractament terapèutic i educatiu.

Places residencials a Mallorca

Iniciativa pública-1999

Edats	Ambdós sexes	Total
3-18	70	70

Iniciativa privada-1999

EDATS	Ambdós sexes	Sexe masculí	Sexe femení	Ambdós sexes i disminució psíquica	Ambdós sexes i toxicomania	TOTAL
0-13	30	0	0	0	0	30
0-17	150*	0	0	15	0	165
12-17	0	0	14	0	5	19
14-17	0	8	12	0	0	20
TOTAL	180	8	26	15	5	234

*Inclou les 40 places de la Unitat de Diagnòstic Socioeducatiu

Total places residencials a Mallorca

Públiques i privades-1999

Total places iniciativa privada	234
Total places iniciativa pública	70
TOTAL	304

MENORCA

-Unitat de Protecció de Menors del Consell Insular de Menorca

Entitat titular pel que fa a la protecció de la infància. És competent en la declaració d'un menor en situació de desemparament. Així mateix, també ho és en la constitució d'acolliments familiars i adopcions, tant a nivell nacional com internacional.

-Centre residencial i de primera acollida

Centre que depèn del Consell Insular de Menorca. Va dirigit a menors, de 0 a 12 anys, i disposa de 8 places residencials i 5 de primera acollida, observació i diagnòstic.

Total places residencials a Menorca

Públiques i privades-1999

Total places iniciativa privada	0
Total places iniciativa pública	13
TOTAL	13

EIVISSA i FORMENTERA

-Servei de Menors del Consell Insular d'Eivissa i Formentera

Entitat titular pel que fa a la protecció de la infància. És competent en la declaració d'un menor en situació de desemparament. Així mateix, també ho és en la constitució d'acolliments familiars i adopcions, tant a nivell nacional com internacional.

-Bisbe Huix

Centre col·laborador del Consell Insular d'Eivissa i Formentera que té conveni amb Càritas. Té capacitat per atendre, en règim residencial, 7 menors de sexe masculí amb edats compreses entre els 12 i els 17 anys.

-Centre de primera acollida "Llar Mare del Remei"

Centre col·laborador del Consell Insular d'Eivissa i Formentera que té conveni amb Càritas. Té capacitat per atendre, en règim de primera acollida i observació, 10 menors d'ambdós sexes amb edats compreses entre els 0 i els 12 anys, en el cas dels menors de sexe masculí, i de 0 a 18 anys, en el de menors de sexe femení.

Total places residencials a Eivissa i Formentera

Públiques i privades-1999

Total places iniciativa privada	17
Total places iniciativa pública	0
TOTAL	17

ALTRES PROGRAMES RELACIONATS AMB LA PROTECCIÓ A LA INFÀNCIA

MALLORCA

-Programa d'acolliment familiar

Programa amb titularitat del Consell de Mallorca. Actua en la constitució de les diverses modalitats d'acolliment familiar regulades a la Llei 1/96 de protecció jurídica del menor. També ofereix un programa d'acolliment familiar professional, destinat a l'acollida en nucli familiar de menors amb necessitats especials, especialment amb disminucions, problemàtica conductual, psiquiàtrica i altres situacions que requereixen una atenció individualitzada en context familiar.

-Programa d'adopcions. Adopció en territori nacional i en l'àmbit internacional

Programa amb titularitat del Consell de Mallorca. Actua amb relació a sol·licituds d'adopció, en la determinació de la idoneïtat per a l'adopció i en totes les actuacions que les lleis 21/1987 i 1/1996 confereixen a l'Administració perquè actuï com a autoritat central.

-Equip d'infància i família

Programa amb titularitat del Consell de Mallorca. Té com a finalitat l'actuació sobre situacions de prevenció de la inadaptació i fracàs evolutiu infantojuvenils en grups d'alt risc psicosocial, prevenció de l'internament i tractament per a la reunificació familiar. Prioritza la seva actuació en l'àmbit municipal a Mallorca (a excepció del

municipi de Palma) i en relació a casos d'abús sexual a tots els municipis de l'illa.

Ofereix tractament psicoterapèutic a famílies amb una problemàtica relacional quan aquesta repercuteix negativament sobre l'atenció i educació dels seus fills.

-Equip de promoció de la salut

Aquest equip efectua una intervenció preferentment preventiva destinada a proporcionar educació des d'un àmbit social amb relació a elements de salut com són la prevenció del consum de substàncies tòxiques, l'educació alimentària i els aspectes preventius pel que fa a la salut en general. La seva actuació va dirigida preferentment a escoles i unitats de treball social.

-Programa experimental per al foment de la detecció i millora de la intervenció amb menors i famílies en risc de maltractament

Programa amb titularitat del Govern balear (Conselleria de la Funció Pública i Interior). El programa forma part d'una iniciativa del Ministeri de Treball i Afers Socials dirigida a les comunitats autònomes amb competències en protecció de menors. El seu objectiu fonamental és el de millorar els sistemes de detecció i tractament del maltractament.

-Programa DALIAS

Programa amb titularitat del Govern balear (Conselleria de la Funció Pública i Interior) amb el suport de la Comunitat Europea. El programa tre-

balla en la capacitat sociolaboral de menors, de 16 a 18 anys, derivats tant des de la xarxa de protecció de menors com des de l'àmbit dels serveis i recursos dirigits a menors infractors.

-Programa de treball socioeducatiu en medi obert

Programa amb titularitat del Grup d'Educadors de Carrer (GREC). El programa va dirigit a nins i joves d'entre 8 i 18 anys "que es troben en situació de dificultat social i que moltes vegades manifesten conflicte social". El GREC planteja aquesta intervenció amb caire preventiu des del nivell de l'atenció primària i reivindica una atenció a càrrec de professionals amb formació específica en l'àmbit de la infància en situació de dificultat social que complementi la intervenció de les figures professionals clàssiques de serveis socials.

Aquest programa s'estableix amb relació a una doble vessant:

-Objectius amb relació als infants i joves i
-Objectius amb relació a l'entorn social (família, barri o poble, altres serveis).

-Programa de suport a l'emancipació dels menors residents a centres de protecció de menors

Programa amb titularitat del Grup d'Educadors de Carrer (GREC) concertat amb el Consell de Mallorca. Va dirigit a joves residents en centres de protecció de menors que compliran la seva majoritat estant en situació jurídica de protecció a càrrec del Consell de Mallorca.

Actua oferint suport i intervenció preresidencial i postresidencial als joves residents a tots els centres col·laboradors del Consell de Mallorca.

MENORCA

-Unitat d'Educació Familiar

Servei del Consell Insular de Menorca que ofereix recolzament i suport a famílies d'adolescents amb expedient obert a la Unitat de Protecció de Menors del Consell Insular de Menorca.

-Programa d'acolliment familiar

Programa amb titularitat del Consell de Menorca. Actua en la constitució de les diverses modalitats d'acolliment familiar regulades a la Llei 1/96 de protecció jurídica del menor.

-Programa d'adopcions. Adopció en territori nacional i en l'àmbit internacional

Programa amb titularitat del Consell de Menorca. Actua amb relació a sol·licituds d'adopció, en la determinació de la idoneïtat per a l'adopció i en totes les actuacions que les lleis 21/1987 i 1/1996 confereixen a l'Administració perquè actui com a autoritat central.

-Programa experimental per al foment de la detecció i millora de la intervenció amb menors i famílies en risc de maltractament

Programa amb titularitat del Govern balear (Conselleria de la Funció Pública i Interior).

Aquest programa forma part d'una iniciativa del Ministeri de Treball i Afers Socials dirigida a les comunitats autònomes amb competències en protecció de menors. El seu objectiu fonamental és el de millorar els sistemes de detecció i tractament del maltractament.

-Es Xibit (Càritas)

Entitat que depèn de Càritas. Intervé oferint activitats de suport socioeducatiu a la infància en situació de risc. També realitza activitats formatives dirigides a professionals del sector.

EIVISSA I FORMENTERA

-Programa d'acolliment familiar

Programa amb titularitat del Consell d'Eivissa i Formentera. Actua en la constitució de les diverses modalitats d'acolliment familiar regulades a la Llei 1/96 de protecció jurídica del menor.

-Programa d'adopcions. Adopció en territori nacional i en l'àmbit internacional

Programa amb titularitat del Consell d'Eivissa i Formentera. Actua amb relació a sol·licituds d'adopció, en la determinació de la idoneïtat per a l'adopció i en totes les actuacions que les lleis 21/1987 i 1/1996 confereixen a l'Administració perquè actuï com a autoritat central.

-Programa experimental per al foment de la detecció i millora de la intervenció amb menors i famílies en risc de maltractament

Programa amb titularitat del Govern balear (Conselleria de la Funció Pública i Interior). Aquest programa forma part d'una iniciativa del Ministeri de Treball i Afers Socials dirigida a les comunitats autònomes amb competències en protecció de menors. El seu objectiu fonamental és el de millorar els sistemes de detecció i tractament del maltractament.

-Betània (Càritas)

Entitat de la qual ostenta la titularitat Càritas. Actua mitjançant conveni amb l'Ajuntament d'Eivissa. Intervé sobre la barriada de Cas Serres.

La seva actuació se centra en l'àmbit socioeducatiu i oferta activitats de suport escolar, oci i lleure en horari de capvespre-vespre (de 16 a 22 h).

ENTITATS COL·LABORADORES EN MATÈRIA D'ADOPCIÓ INTERNACIONAL

En aquests moments existeixen en aquesta Comunitat Autònoma un total de 5 Entitats Col·laboradores en matèria d'adopció Internacional (ECAI)³:

-Asociación en Defensa del Derecho de la Infancia a la Adopción (ADDIA)

Està acreditada per a Colòmbia, Bolívia, Mèxic i Brasil.

³ Es fan constar les acreditacions validades pels països d'origen dels menors amb data 3 de maig del 1999, data de tancament d'aquest estudi.

-Associació "Nins sense fronteres"

Està acreditada per a la realització d'adopcions amb l'Índia.

-Asociación para la Adopción Internacional en Baleares (ADIB)

Acreditada per a Romania.

-Associació balear d'adopció internacional "Créixer junts"

Acreditada per a la Federació Russa (Kostroma).

-Associació "INFÀNCIA i FUTUR"

Acreditada per a la Federació Russa (Kostroma, Sverdlovsk) i Mèxic.

6. DADES BÀSIQUES DE L'ACTIVITAT DE LA PROTECCIÓ DE MENORS A LES BALEARS, 1998

	MALLORCA	EIVISSA I FORMENTERA	MEJORCA	TOTAL
Tuteles	114	27	8	149
Acolliments familiars	67	39	14	215
Adopcions nacionals	17	1	0	364
Adopcions internacionals	61	17	2	80
Acolliments residencials*	250	12	5	276

*El nombre d'acolliments residencials fa referència als menors interns en centres amb data 31/12/1998.

Del conjunt de dades presentades considerem que s'han de destacar especialment les següents observacions:

1) L'elevat nombre de tuteles realitzades, especialment en el cas de Mallorca. Cal fer constar que totes aquestes situacions obeeixen a situacions greus que impliquen sempre el desemparament del menor.

2) L'elevat nombre de situacions d'acolliment familiar. Fan referència especialment a acolliments realitzats amb membres de la família extensa.

L'acolliment familiar amb famílies alienes a la del menor és una línia d'intervenció que pensam que es pot potenciar atès que en aquests moments només està en els seus inicis.

3) L'elevat nombre de menors internats en centres residencials. Pensam que des del context residencial cal implantar línies de treball familiar, coordinades amb l'entitat titular i amb els serveis socials d'atenció primària, amb les famílies que tinguin els seus fills en un centre de guarda de menors i dirigides cap a l'objectiu de la reintegració familiar.

És necessari també avançar en els aspectes de qualitat, organitzatius i d'estandardització de la tasca dels centres de guarda de menors. Factors derivats del que s'ha denominat "bona pràctica", com puguin ser la ratio de nins per centre, el nombre d'educadors per grup de menors, els reglaments de règim intern, l'estandardització dels instruments de registre i observació i els processos avaluatius, etc., estan encara, en general, en una fase inicial.

4) El baix nombre d'adopcions realitzades en el territori de l'Estat espanyol amb relació a l'elevada activitat que presenten les sol·licituds i tramitacions d'adopció internacional. Aquestes darreres, durant l'any 1998, han presentat una tendència creixent de manera continuada. Aquest fet s'explica per la difusió i accessibilitat de l'adopció en determinats països, per

l'escàs nombre de menors susceptibles de ser adoptats al territori espanyol i per l'aparició durant els anys 1997 i 1998 de les Entitats Col·laboradores en matèria d'Adopció Internacional.

Associacions relacionades amb la protecció de la infància

-Associació Balear de Defensa de la Infància Maltractada (ABADIM)

- Associació d'abast autonòmic fundada el 22 de gener del 1998.

Les seves activitats van dirigitades prioritàriament a professionals, tot i que entre els seus objectius fundacionals inclou el de realitzar activitats encaminades a la sensibilització social amb relació a la prevenció del maltractament.

Així mateix, l'Associació es planteja objectius que tinguin una connexió amb la formació dels professionals relacionats en certa manera amb la intervenció sobre situacions de maltractament i pretén ser interlocutor dels diversos nivells de l'Administració pel que fa a la problemàtica social de la infància.

L'avaluació dels serveis de protecció a la infància

L'avaluació apareix aquests darrers anys com una pràctica dirigida tant al millor coneixement del sector com a la seva millora. Aquesta és encara una activitat poc desenvolupada i només existeixen algunes iniciatives avaluadores generades des de la Universitat de les Illes Balears. En comptades ocasions, en els diversos plans d'actuació de la iniciativa

pública i privada hi figura l'avaluació de les actuacions com una tasca que s'ha de realitzar, tot i que s'assumeix la necessitat d'establir mecanismes de *feedback* amb relació a la pròpia tasca. Els diversos recursos de protecció de la infància tenen dificultats per a la implementació de processos o tasques avaluatives. Aquestes dificultats estan relacionades amb la incompleta comprensió de la pràctica avaluativa, així com amb dificultats de qualificació tècnica per a la seva implantació, i també amb la diversitat i heterogeneïtat dels sistemes informatius amb relació a l'activitat dels diferents serveis implicats en la protecció a la infància. Caldria que en tots els nivells implicats en la protecció a la infància s'apliqués un sistema informatiu estandarditzat, adaptat a la diferent funció de cada nivell d'intervenció, però, així mateix, dotat d'un cert grau d'homogeneïtat.

La investigació

El que hem assenyalat a l'apartat anterior també és d'aplicació amb relació a la pràctica investigadora. Cal incentivar i obrir línies d'investigació envers la situació i les necessitats de la infància, que permetran incrementar els coneixements sobre la realitat social de la infància a Mallorca i la congruència de les actuacions de l'Administració amb aquestes investigacions. Així i tot, pensam que les diferents investigacions que es realitzin haurien d'anar més enllà dels estudis prospectius i de necessitats, abordant investigacions concretes i centrades en aspectes de nivell micro.

La formació

La formació acadèmica dels professionals implicats en la protecció de la infància, en aquests

moments, abasta un seguit de titulacions que incorporen als seus *currícula* continguts formatius adients a aquesta tasca. Estudis com els d'educació social, pedagogia, psicologia, psicopedagogia i treball social contempen, en divers grau i des d'òptiques diferenciades, matèries formatives relacionades amb aquest àmbit professional.

Cal també tenir en compte que alguns d'aquests estudis fa relativament poc que incorporen continguts com els abans esmentats i que existeix un important col·lectiu professional (especialment d'educadors) que fa anys que intervé en aquest sector i que no va tenir l'oportunitat de gaudir d'aquesta formació. Per aquest motiu, cal dissenyar mesures formatives integrals destinades als professionals que participen en la protecció dels infants i a col·lectius afins. En aquest sentit, és imprescindible la definició de plans de formació dirigits als diversos nivells de l'Administració, com també en col·laboració amb la Universitat i amb col·lectius professionals implicats.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Palma. *Pla Estratègic d'Acció Social, 1996-1999*. Palma: Regidora d'Acció Social, 1996.
- Alenyà, Miquel. "La infància i l'adolescència: tots som responsables dels menors". A: *7 realitats socials. Illes Balears, 1998*. Palma: Sa Nostra, Caixa de Balears, 1999. 47 p. (Quaderns Solidaris; 3), p. 6-11
- Alenyà, M. *Dèficits i recursos del sector de menors: situació actual, perspectives i vies de solució, 1999*. Illes Balears 1998. Palma, SA NOSTRA, Caixa de Balears, 1999. [Informe.]
- Consell Insular de Mallorca. *Pla Estratègic de Benestar Social, 1996-1999*. Palma: Comissió de Benestar Social, 1997.
- Consell de Mallorca. *Memòria del Servei de Protecció de Menors, 1998*. Palma: Consell de Mallorca, 1998.
- Consell Insular d'Eivissa i Formentera. *Memòria del Servei de Menors, 1998*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa i Formentera, 1998.
- Consell Insular de Menorca. *Memòria de la Unitat de Protecció de Menors, 1998*. Maó: Consell Insular de Menorca, 1998.
- Diversos autors. *Manual de Buena Práctica para la Atención Residencial a la Infancia y Adolescencia*. Madrid: FAPMI-MAS, 1998.
- Govern balear. *Pla Integral per a l'Atenció de la Infància i Adolescència en Risc, 1996-1999*. Marratxí: Conselleria de la Funció Pública i Interior. Govern balear, 1996
- Jiménez, E. *Legislación del Menor*. Madrid: Tecnos, 1999.
- Oliver, J. Ll. *Inadaptació i Infància a Mallorca*. Espais, 4. 1996, p. 26-32.
- Oliver, J. Ll. *Les transferències del Govern balear als consells insulars en matèria de protecció de menors*. Alimara, 40. 1998.
- Quevedo, P. i Jaume, A. *Programa de treball socio-educatiu en medi obert amb educadors de carrer*. Palma: GREC, 1999.